

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

ho kolokvia UISPP "Industrie s listovitými hroty v mladém paleolitu Evropy".

Svrchní 3 m profilu tvořila nejprve recentní půda a pak čistá spraš. Teprve ve 4. metru prostupovaly spraší nápadné soliflukční polohy s útržky půdních sedimentů. Nejvyšší z nich tvořily tmavé šmouhy a písčité příměsi. Na této úrovni ležely zlomky mamutích kostí, které jsme odeslali k datování do laboratoře v Groningen; byly však silně provápněny a datovatelný kolagen se nezachoval. Následovala soliflukční poloha prostoupená hnědými humózními pruhy s ostrohrannou vápencovou sutí. V jejím těsném podloží ležely ojedinělé zlomky kostí a prvý křemenný artefakt. Rovněž na bazi spraše probíhaly tmavé soliflukční polohy, tentokrát bez nálezů.

V 5. metru ležela rezavá půda, ve svrchní části ještě prostoupená tmavými pruhy a vápencovou sutí. Ze spodní části půdy jsme získali 19 artefaktů vyrobených převážně z valounků křemene, křemence a ojediněle z jiných surovin.

V 6. metru probíhala jemně zvrstvená soliflukční poloha tvořená šedými a nahnědlými pruhy, která přecházela do podložní světle žlutohnědé spraše s ojedinělými hnědými pruhy. Ze soliflukční polohy do spraše vybíhaly mrazové klíny. V 7. metru nasedala šedá spraš s tmavými bročky a narezlými skvrnami, jejíž baze sonda nedosáhla. Celá spodní část profilu (6. a 7. metr) byla bez nálezů.

Severně od této hlavní sondy jsme otevřeli další sondu a její výzkum pak pokračoval během mírné zimy 1989/1990. Stratigrafická situace byla obdobná, ale hustota artefaktů středního paleolitu se zvýšila (37 ks). Charakter této industrie je stejný jako v první sondě, křemenné valounky jako surovina však výrazněji převládají. Mimo to se objevily i ojedinělé štěpiny zvířecích kostí a drobné uhlíčky.

Lokalita tak poskytuje nové poznatky o období tzv. taubachienu, na Moravě zatím málo známém. Následné výzkumy (1990, 1991) přinesly podstatné zvýšení počtu artefaktů i prohloubení stratigrafických poznatků.

L i t e r a t u r a :

Žebera, K. 1954: Výsledky výzkumu kvartérních sedimentů v Předmostí u Přerova na Moravě za rok 1952, *Anthropozoikum* 3, 1953, 139-170.

E r f o r s c h u n g d e s M i t t e l p a l ä o l i t h i k u m s i n P ř e d m o s t í (B e z . P ř e r o v) . Durch eine Grabung im Jahre 1989 wurde im Lössprofil von Hradisko eine Lage mittelpaläolithischer Industrie verfolgt. Sie befand sich im basalen Teil eines rostbraunen Bodens und ist überwiegend aus Quarz- und Quarzgerölle hergestellt.

VÝZKUM NA STRÁNSKÉ SKÁLE V LETECH 1988-1989 (k.o. Slatina, okr. Brno-město)

Jiří S v o b o d a , AÚ ČSAV Brno

(Tab. 1:2; obr. 2; 3: 8-15)

Odkryvy a sondy na JV svahu Stránské skály byly v minulých letech situovány do jednotlivých úseků sprašového pokryvu tak, aby poskytly rámcový přehled o stratigrafické stavbě této rozsáhlé části sídelního areálu (lok. II, IIa, III,

IIIa). Pro výzkumnou sezónu 1988-89 zbýval úkol prozkoumat pole mezi lokalitami IIa a IIIa. Protože profily obou lokalit (vzdálené asi 230 m) jsou v zásadě srovnatelné (Svoboda 1987; 1991; Czudek a kol. 1991), dalo se předpokládat, že vrstvy budou obdobně probíhat i na nové lokalitě, kterou jsme označili IIIb. Hlavní odkryv vymezoval obdélník o rozměrech 6 x 6,5 m.

Svrchní část souvrství je tvořena shodně jako v jiných částech Stránské skály: ornice (30 cm), hnědý B-horizont (20 cm), čistá spraš (60-80 cm) a tmavě hnědošedá půda s uhlíky a artefakty aurignacienu (asi 20 cm). Uhlíky z této polohy poskytly radiometrické datum, které je srovnatelné s datováním aurignacienu na lokalitách IIa a IIIa:

GrN 16918 : 32 600 $\begin{matrix} +1700 \\ -1400 \end{matrix}$ B.P.

Stavba spodní části souvrství je složitější a liší se v jednotlivých částech odkryvu. Většinu plochy pokrývala poloha vápencové suti se zaoblenými hranami o rozměrech bloků 10-20 cm, max. 50 cm. Povrch této polohy se svažoval od SV k JZ, byl však nepravidelně zvlněn a vytvářel deprese, přičemž výškový rozdíl dosahoval až 60-70 cm. Místa, zvláště v záp.části odkryvu, suť mizela a přecházela do polohy drobného křemenného a vápencového štěrčiku s výplní světlehnědého půdního sedimentu. Uvedené sníženiny vyplňovala ve svrchní části světle hnědošedá půda (20-30 cm) s ojedinělými artefakty a v přímém nadloží suť pak probíhal světlehnědý půdní sediment (max. 30 cm), s industrií bohunického typu. Na bázi dvou depresí se mezi kamennými bloky uchovaly větší koncentrace zvířecích, zejména koňských kostí.

V JZ rohu odkryvu jsme zahlubili zjišťovací sondu do podloží. Pod světlehnědým půdním sedimentem se štěrčikem a drobnou suti (10-12 cm) ležela nejprve tenká poloha hnědočerveného půdního sedimentu. Následovala asi 70 cm mocná soliflukční poloha tvořená bílým vápnitým materiálem, prostoupeným pruhy hnědých a hnědočervených půdních sedimentů. Bázi profilu tvořila šedá poloha vápnitých siltů a písků. V celé spodní části profilu se hojně nacházely ostrohranné úlomky jurského rohovce o velikosti kolem 5-15 cm.

Profil v JZ části výkopu odpovídá rámcově profilu IIIa, zatímco poloha velké vápencové suti v ostatních částech odkryvu je zase srovnatelná s profilem IIa. Výkop v místě styku dvou odlišných stratigrafických situací tak ukazuje na správnost dosavadních srovnání i interpretací (Czudek a kol. 1991). Další výsledky očekáváme od půdně-mikromorfologického výzkumu (L.Smolíková) a jiných analýz, které dosud nejsou ukončeny.

Aurignacká industrie se v této části sídelního areálu vyskytuje sporadicky; z nástrojů lze jmenovat pouze typické a atypické škrabadlo (obr. 3: 8-9). Bohunická industrie je podstatně početnější, ani ona však nedosahuje kvantity a typologické variability jiných souborů ze Stránské skály. Jádra (obr. 3), úštěpy i čepele dokládají charakteristickou levallois-leptolitickou technologii, typologicky je industrie nevýrazná (převážně vruby, vrtáčky, různé okrajové retuše a příčné retuše obr. 2). Surovinově naprosto převažuje místní jurský rohovec a jen ojediněle se objevil radiolarit, pazourek a křídový rohovec.

Mimořádným objevem této výzkumné sezóny jsou nálezy fauny (Tab. 1:2), neboť ve vyvinutých půdách würmského interploniglaciálu na Moravě se kosterní pozůstatky dochovávají jen sporadicky. Za jejich zachování zřejmě vděčíme uložení v depresích mezi vápencovou suti.

One 1. října 1989 výzkum navštívili účastníci kolokvia UISPP "Industrie s listovitými hroty v mladém paleolitu Evropy". Při této příležitosti byla na místě připravena rovněž výstavka k předchozím výzkumům Stránské skály. Tím byla výzkumná etapa, probíhající na Stránské skále každoročně od r.1981, uzavřena.

L i t e r a t u r a :

Czudek, I. - Smolíková, L. - Svoboda, J. 1991: Profil IIIa na Stránské skále v Brně, Anthropozoikum N.S. 20, 203-223.

Svoboda, J. 1987: Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině, St AÚ Brno, XIV/1, Praha.

- 1991: Stránská skála. Výsledky výzkumu v letech 1985-1987, PA 82, 5-47.

U n t e r s u c h u n g e n a u f S t r á n s k á s k á l a i n d e n J a h r e n 1 9 8 8 - 1 9 8 9 (K a t a s t r a l g e b i e t S l a t i n a , B e z . B r n o - m ě s t o) . Aufgabe der Erforschung in den Jahren 1988-89 war die Fläche zwischen den Lokalitäten IIa und IIIa zu untersuchen. Die stratigraphischen Grabungsergebnisse der neuen Lokalität (IIIb) sowie die radiometrische Datierung bestätigen und ergänzen die bisherigen Erkenntnisse. Die Industrie des Aurignaciens und des Bohuniciens, die wiederum in Superposition gefunden wurden, sind in diesem Teil der Stránská skála nicht zahlreich. Eine außerordentliche Entdeckung waren Faunafunde, die sich in entwickelten Böden des Würm-Interpleniglaziales gewöhnlich nicht erhalten.

VÝZKUM V PRŮCHODICÍCH U LUDMÍROVA (k.o. Ludmírov-Milkov, okr. Prostějov)

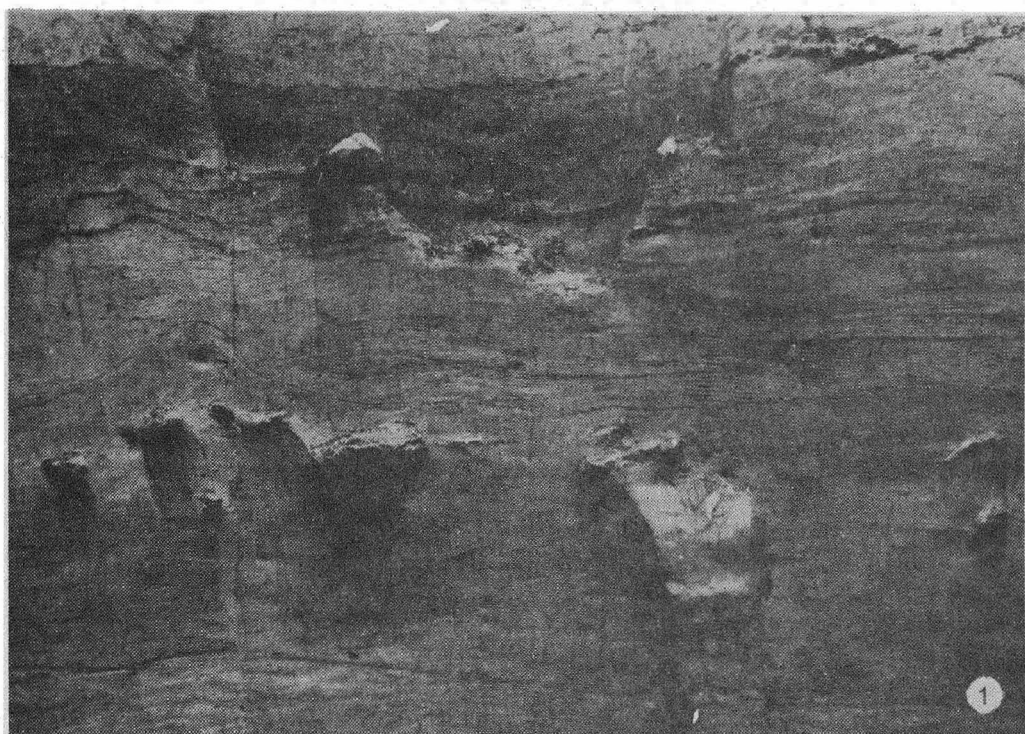
Jiří S v o b o d a , AÚ ČSAV Brno

(Tab. 2, obr. 3: 1-7)

V návaznosti na předchozí výkopy v Moravském krasu (1981-1987) jsme v červnu 1989 ve spolupráci s V. Ložkem (Geologický ústav ČSAV) a J. Vašítkem (Geografický ústav ČSAV) provedli sondáže v Průchodicích u Ludmírova. Hlavní sondu jsme situovali ve vchodu Průchodice I, mezi pravou stěnou a velkým balvanem uprostřed (srv. plánek J.Kniese 1905, obr.3). Získali jsme tak profil o šířce 1,20 m a hloubce 1,80 m.

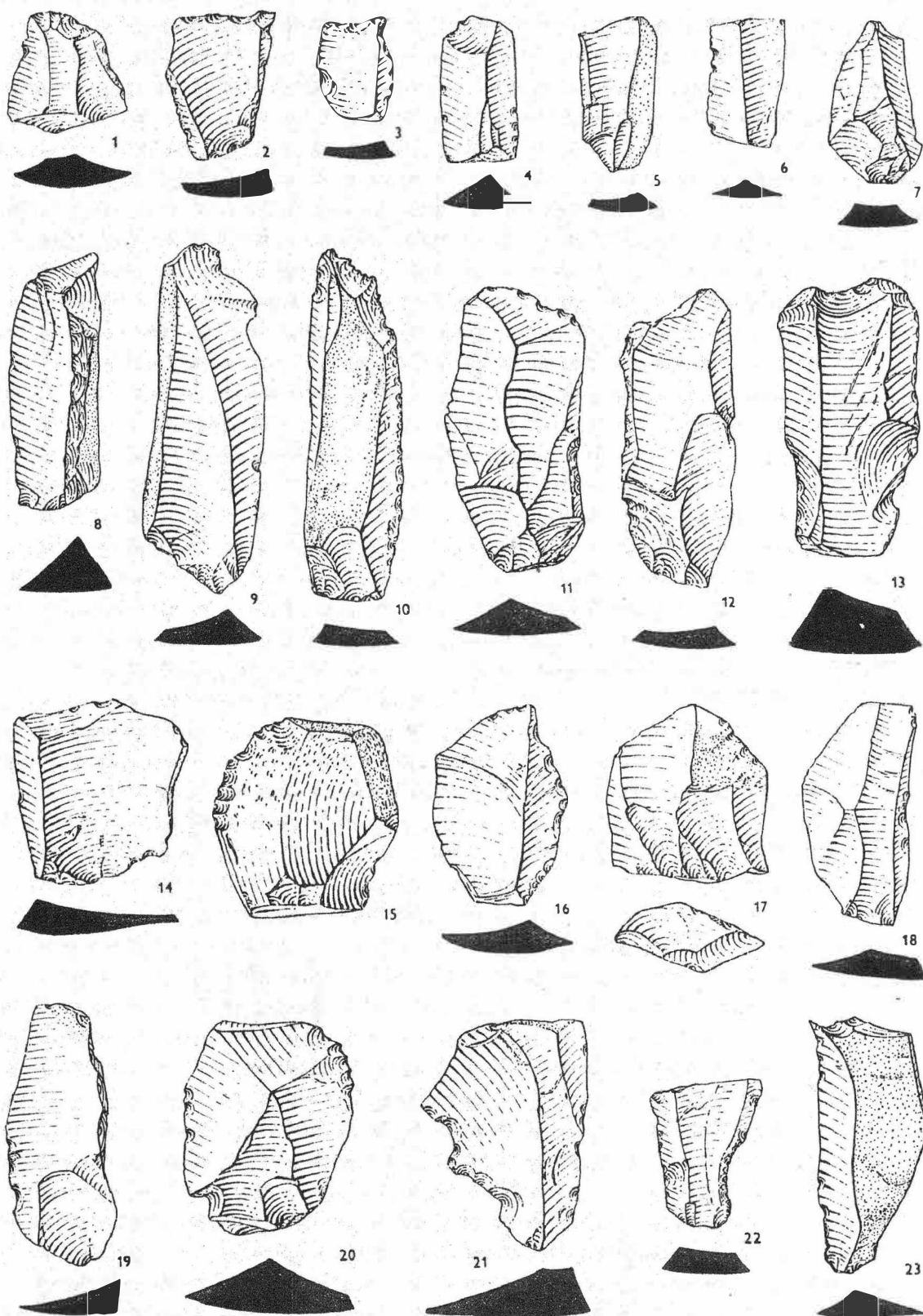
Pořadí vrstev je následující: 1. povrchová vrstva, 2. tmavá hlinitá vrstva (tenké glazované střepy), 3. šedá vrstva (pravěká keramika, zřejmě doba bronzová a mladší), 4. hrubá vápencová suť, 5. hnědá hlinitá vrstva (atypická pravěká keramika, kosti), 6. šedá poloha s uhlíky těsně při skalní stěně (7 mezolitických artefaktů, z nichž nejtypičtější je trojúhelníkovitý mikrolit, obr. 3: 1), 7. světlá sprašovitá poloha se sutí při skalní stěně, 8. okrová spraš se sutí (ojedinělé kosti velké fauny).

Celý profil byl podrobně ovzorkován pro paleontologické a paleobotanické rozbory se zřetelem k budoucímu biostratigrafickému vyhodnocení. Předpokládá se existence magdalénienu (Skutil - Stehlík 1932) se v této sondě nepotvrdila. Z archeologického hlediska je nejzávažnější neočekávaný objev mezolitu v jeskyni položené poměrně vysoko a mimo hlavní sídelní areály.

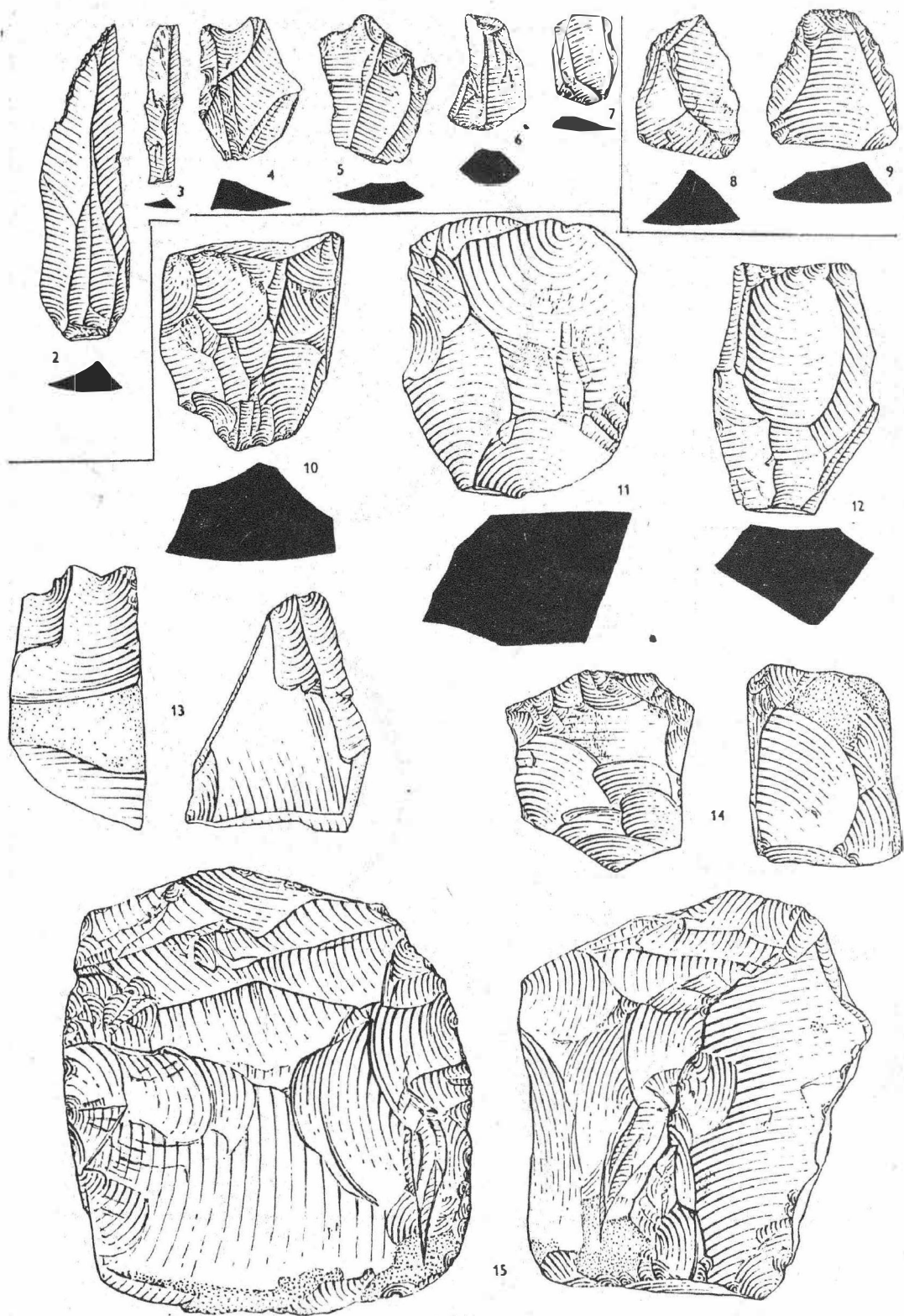

Tab.1.

1 Předmostí (okr. Přerov). Soliflukční polohy na bazi würmské spraše (horní část snímku) a rezavá půda s industrií středního paleolitu (spodní část snímku);
 2 Stránská skála (okr. Brno-město) IIb. Kumulace zvířecích kostí. - 1 Předmostí (Bez. Přerov). Solifluktionslagen auf der Basis des Würmer Lösses (oberer Teil des Bildes) und rostbrauner Boden mit der Industrie des Mittelpaläolithikum (unterer Teil des Bildes); 2 Stránská skála (Bez. Brno-město) IIb. Anhäufung der Tierknochen.

Obr. 2.
 Brno-Slatina (okr. Brno-město), Stránská skála IIIb, horizont bohunicienů. - Stránská skála IIIb, Bohunicien-Horizont.

Obr. 3.

1-7 Ludmírov-Milkov (okr. Prostějov), jeskyně Průchodice, vrstva 6 (mezolit);
 8,9 Brno-Slatina (okr. Brno-město), Stránská skála IIIb, horizont aurignacienu;
 10-15 Stránská skála IIIb, horizont bohunicienu. - 1-7 Höhle Průchodice, Schicht 6
 (Mesolit); 8,9 Stránská skála IIIb, Aurignacien-Horizont; 10-15 Stránská skála
 IIIb, Bohunicien-Horizont.

1-7 Svoboda, Výzkum v Průchodicích.....str. 16

8-15 Svoboda, Výzkum na Stránské skále.....str. 14

PREHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

Vydává: Archeologický ústav AV ČR, Brno, Koliště 17/19
Odpovědný redaktor: Dr. J. Tejral
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchliková
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová
Titulní list: nákončí v anglokarolinském stylu z Brna-Líšně, měř. 2 : 1
Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Náklad: 450 ks — neprodejné
Vydáno jako rukopis